

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΒ΄.

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 13 ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΜΒΗ 1914

ΑΡΙΘΜΟΣ 530

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α. ΜΟΙΡΑΣ. «Ο Έπιθήμεος».
ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΓΗΣ. Το πέρασμά του
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Εύρωπη.
ΡΟΛΙΝΟΣ. Θεατρικὸς πινακίδας.
Γ. Σ. Νέα βιβλία. — «Προτροπὴ πρὸς Ἡριτικό».
ΨΥΧΑΡΗΣ. Διαβίτης.
Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.

ΕΥΡΩΠΗ

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ

Ἡ Ἀνατολή ἀλαφιάζεται, καὶ ἡ Δύση
μὴ φλόγα, καὶ τραχίαι σιὰ μισουράνια.
Λύκοι οἱ λαοί. Τραχίζουσι τὰ Μίση
τὰ γιαιταγάνια.

Τοῦ Βαρδάρου τὸ ξέσπασμα οἱ αἰῶνες
γιγαντεμένο μᾶς τὸ ξηκνδίνουσι.
Ἰβηανοί! Καστροκάρχη γοργάνες,
καὶ καταπίνουσι.

Γιὰ ποιούς δυνάστες καὶ γιὰ ποιῆς κορῶνες;
στῆς γῆς δουλεύουσι τὰ ἔγκατα ποιοὶ μάγοι;
Τρέμουσι τὰ πυργοκάρχη οἱ λιμνῶνες
καὶ τὰ πελάγη.

Στρέγει τοῦ δνεῖρου τῶναιρο, καὶ πάει
μὲ τοὺς αἰτοὺς ἀερόπλανος, μὴ ὦ νίκη!
ὁ ἄνθρωπος, κύριος τοῦ γλαυκοῦ, σιορπάει
κ' ἐκεῖ τὴ φρίκη.

Τῆς νύχτας Νιβελοῦργοι ὡς νὰ ξεφρίζουσι
τοῦ ἡλιοῦ τὸ φῶς... Τοῦ Ρήνου ὦ νεροκίρες,
δέρνουσι κ' ἐστᾶς καὶ σᾶς πρκαστραχίζουσι
τερᾶστιες μπόρες.

Ὁ Σιγφρίδος, ὁ ἦρωας χρυσομάλλης
ἀνθρώπους γονατίζει καὶ στοιχεῖα.
Ὁ Πόλεμος τῶν κόσμων εἶναι ὁ κράλης,
κράλισσα ἡ Βία.

Ἄγγλοσχεῖνοι, Φράγγοι, Οὐγγροί, Ἀλαμάνοι,
ἔχεντρα Εὐρώπη, τὰ φουσάτα δράκοι,
οἱ ξεθεμελιωτὲς ἐδῶ εἰν' Οὐλάνοι
κ' ἐκεῖ Κοζάκοι.

Ἀπ' τῆς στέππας τᾶπέραντα νὰ ὁ Σλαῦος,
ἀπέραντη μπασιά, τοῦ ἐλέθρου τᾶμικ.
Ἡ λευτεριά τὸ φάντασμα εἶναι, ὁ σκλάβος
εἶναι τὸ πρᾶμα.

Σκοντιναοὶ, Ἑλβετοί, Λατῖνοι, Ρουσοί,
ὁ μάρτυς Πολωνός, ἐσὺ, ἄξια Φλάντρα,
μικροὶ μεγάλοι, ἐμπρός γιὰ τὸ γιορροῦσι,
μὲ ὀρμὴ ἐνδὸς ἄντρα.

Στὸ θρόνο σου χτυπιέσαι ἀνταριασμένη
θεῶν ποῦ σδύνουσι ὦ λάτριστα Ἰπκτία,
τοῦ Γάλλου δέσποινα, αἱματοθερμμένη,
Δημοκρατία!

Ταράζεται τὸ βότγιο μετερίζι,
καθκλάρισσ' ἀλύγιστη, ὀργή θεῖα,
Παρίσια εὐγενικῆ, σᾶς φοβερίζει
ἡ Βαλκυρία.

Τῶν καιρῶν ὁ προφήτης, Ταμερλάνος
σκιᾶς ὄνκρ τῆς εἰρήνης ὁ Μεττίκ.
— Τετράπλοκος κριτής ὁ Ἀμερικάνος,
καὶ τῆς Ἀσίας

ἀσκητεῦτὲς θησαυριστὲς Ἰνδιάνοι.
ὁ Κίτρινος, ὀρθός ὠκεανίτες,
καραμανίτες, ἡ Ἀφρικὴ, τουράνοι,
ἄρειοι, σημίτες,

οἱ Πολιτεῖες ποῦ τίς φιλεῖ ὁ Ἀδρίας,
ὁ Ρουμάνος, τᾶδέρφι ὁ Σέρβος, φράχτης,
— Χυμώντας ἄς μουγγρίζῃ τῆς Ἀουστρίας
ὁ καταρράχτης! —

Βόσγια βουνά, Καρπάθια, ὁ Αἶμος! Ράχες
καὶ ζυγοὶ σειένται οἱ θάλαττες οὐρλιάζουσι,
τῶν πέντε Ἡπειρῶν οἱ ὀργητες κ' οἱ ἀμάχες
πάσκα γιορτάζουσι.

Μὰ ὁ Βρετκνός μὲ τὸ Οὐκλασσομάχο
σκήπτρο του ποῦ τὰ κύματτα προστάζει,
ποιῶν Καισάρων τὸ δέσποτο στὸ βράχο
ξανά ἐτοιμάζει;

Και ὁ Τοῦρκος μὲ τὰ δόντια τὰ σκυλλίσια
 πού σὲ κρατᾷ, καὶ σὺν κλαυμοῦ κοιλάδα
 σὲ κάνει, Ἄνατολή, γῆ παραδείσια,
 καὶ ἡ μάγνα Ἑλλάδα.

τῆς δάφνης πάντα ὄνειροπλέχτρα, πλάι
 στὸν Κυβερνήτη καὶ στὸ Βασιλιά της...
 -- Κέρωσε ἡ Πλάση, κτυιᾶζεται, βαστάει
 τὴν ἀναπνιά της

Ο ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ

Μὰ ὁ στοχαστής, ὅποια ἡ ψυχὴ του, καὶ ὅποια
 φυλὴ τοῦ δίνει τὸ αἷμα του, ἀγναντεύει
 ἀπὸ τὰ γαληνά του κατατόπια,
 καὶ ζὲν κι οἰτεύει.

Μὲ τοῦ ἐλεύου τὸ σπάρασμα, τοῦ τρόμου
 τὸ πάγωμα, τὸ χαιρέται, στὴ κλάμα
 καὶ στὸ χαμό, μελετητῆς τοῦ Νόμου,
 τὸ μέγα δρᾶμα.

Μὰ ὁ στοχαστής, ὅποια ἡ ψυχὴ του, καὶ ὅποια
 φυλὴ τοῦ δίνει τὸ αἷμα του, κρατιέται
 στὰ βυθιά γαληνά του κατατόπια,
 καὶ συλλογιέται :

Γεράματα οὔτε καὶ ξανάνωμα οὔτε,
 πάντα ἴδια, Εὐρώπη, ὁ Νόμος, καρχαρίας,
 πάντα ἓνα τὸ περπάτημα --τάκουτε;--
 τῆς Ἱστορίας.

Τοῦ Δυνατοῦ, ὦ ἀδύνατε, συντρίμι,
 καὶ κάποτε --ἄ! παρηγορήσου-- ταίρι..
 τοῦ Δυνατοῦ συχνὰ κ' ἐσύ, Ἐπιστήμη,
 τὸ τυφλὸ χέρι.

ἽΟ Πόλεμος, τῶν πάντων ὁ πατέρας;
 Μυνήτρα πλούσιας βλάστησης ἢ λάδα;
 Πῶς θὰ πιιστῆ τὸ πλάσμα ἀπὸ τὸ τέρας;
 --Ποιὸς ξέρει! Τράβα.--

Κι ἂν κάποιος σαρκωθῆ ὄνειρο μεγάλο,
 καὶ κόσμος νέος τινάξῃ ἢ τρικυμία,
 καὶ στυλωθῆ κι ἀπάνου ἀπὸ τὸ σάλιο
 ἢ Εὐρώπη, Μία,

κι ἂν τὸ κράτος μιᾶς ἄλλης Κοινωνίας
 θεμελιωθῆ στῶν ἔλων τὰ ῥημάδια,
 πάντα θὰ καίς, δαυλι τῆς Ἐρινύας,
 μέσ' στὰ σκιτάδια.

Δύναμη ἂν ἔρθῃς μᾶς πιὸ δίκαιας γένας
 στὰ ἐρείπια Κράτη καὶ στῶν θρόνων τᾶδεια,
 πάντα εἰ σκληροὶ καὶ εἰ μαλακοί, ὁ ποιμένας
 καὶ τὰ κοπάδια,

ἐχτὸς ἂν μέλλεται σου, Ἄνθρωπε, κάτι,
 πού κ' ἐσύ, Ἱστορία, δὲν τὸ προσμένεις,
 ἀπίστευτο ξετύλιμα στὸ μάτι
 τῆς Οἰκουμένης!

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ

Κι ὁ ποιητής. Μέσ' στὰ σπλάγγνα του σπαρμένος
 θαμματοργός τοῦ ὄνειρου πιάνει ὁ σπῆρος
 κ' εἶναι σὰ νοῦς ἐκστατικὸς παρμένος
 φτερουγοφόρος.

Κάτου ἀπὸ τὰ φτερούγια του πλασμάτων
 ὁραίων γιὰ τὸ στίχο του ἔλα εἰκόνες,
 τὰ ρῶδα τᾶπριλιοῦ καὶ τῶν ἀρμάτων
 οἱ λεγαῶνες.

Καὶ μὴδὲ τοῦ πολέμου τὸ κανόνι
 καὶ μήτε ὁ γοργοτάμος τοῦ αἵμάτου
 δὲν τοῦ μακραίνουν τᾶνθος πού μυρώνει
 τὰ σωθικά του.

Κ' ἐγὼ πιστὸς τοῦ τραγουδιοῦ, γιὰ τοῦτο,
 δὲν τρέμω σὺν καιρῷ μπρὸς στὸν Ἀράπη.
 --Στὴ φλόγα καὶ στὸ φόνο καὶ στὸ κνοῦτο
 σὲ φέρνω, Ἀγάπη!

Τᾶχνάρια ἀπὸ τὰ πόδια σου καινούρια
 φωτίσματα γιὰ τὰ πατήματά μου
 γέλιο εἶν' αὐγούλας τῆς φωτιᾶς σου ἢ φούρια
 στὸ βράδικισμά μου.

Τὰ μάτια σου, τοῦ ὁραίου ὦ βρουσιμέννα.
 μέσα τους ἔλα ὁράκια τ' ἀντιφεγγίζου,
 Νά! τῶν Ἰσάρων οἱ αἰτοὶ μὲ οὐρκοπλάνα
 φτερὰ ἀρμενίζου,

ὁ πόλεμος, καθὼς τὸν ἀγναντέψῃς,
 γίνεται κάτου ἀπ' τὴ ματιὰ σου ἀνάμα,
 ὁ Γερμανὸς τῆς πράξης καὶ τῆς σκέψῃς
 εἶναι τὸ θάμα,

ἔπου Τολστόηδες, ἔλα εὐλογημένα.
 ἔπου Ἰκαίτε, φῶς ἔλα καὶ σοφία.
 --Μὰ ἐμένα εἶν' ἔλ' ἡ ἀγάπη μου γιὰ σένα
 τὴν ὥρα, ὦ Γαλλία!

Πρῶτα τῆς θείας Μητέρας μου τὸ γάλα
 κ' ὕστερα ἐσὺ τῆς ἐρημίας τὸ μάνα,
 ἐσὺ χαρά, δεηγίτρα ἐσὺ δασκίλα,
 ἐσὺ ἄλλη μάνα.

Τὰ κοσμοπατημένα χῶματά σου
 δὲν πάτησα, δὲ μ' ἔλυσες, Σηκουάνα,
 τοῦ τραγουδιοῦ μου φέγγος τῶνομά σου,
 ἐσὺ ἄλλη μάνα.

Ὡ κελτικὲς βαλανιδιές καὶ ὧ κρήνοι
γαλατικοὶ σὲ λυρικά Παρίσια
μὲ τοὺς Οὐγκώ, μ' ἐσᾶς, ὦ Λαμαρτῖνοι,
φτερά, μεθύσια!

Καὶ κρασι μὲ κεράτανε — καὶ «ὕψωσου»
μοῦ εἶπαν — Ντάντες, Νίτσε, Ίψεν, οἱ Σαιξπηροί,
μὲ τὰ ἱερά τους χέρια στὸ δικό σου
χρυσὸ ποτήρι.

Παιδί. Κ' ἐσὺ πρωτᾶστραψες ἐμπρός μου
τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς ξεσκίζοντας τοὺς χάρτες
μὲ τοῦ Λόγου τοὺς Μιραμπῶ, τοῦ κόσμου
τοὺς Βοναπάρτες.

Δὲν εἶται γιὰ τοῦ τάφου τὸ σκουλήκι,
οἱ Θεοὶ σου ζοῦν, μ' αὐτοὺς κ' ἐσὺ, Ὑπατία,
σὺν τῇ Δόξᾳ μ' ἐσὲ ἄμποτε καὶ ἡ Νίκη,
Δημοκρατία!

25 τοῦ Αὐγούστου 1914

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΤΟΥ

Βιαστικά βιαστικά, γιατί τὸν καλοῦσε τὸ Χρέος στὴ δεύτερη Πατρίδα του, πὸ μεγάλη καὶ ἥρωϊκὰ δοκιμασία περνοῦσε καὶ περναίει ἀκόμα, διάβηκε ἀπὸ τὴν πόλη μας κ' ἔμεινε λίγες μέρες μαζί μας καὶ μᾶς φώτισε μὲ τὴ φωτεινὴ του τὴν κουβέντα καὶ μᾶς κ' ἠλοσύνεψε μὲ τὴν ἀγγελικὰ του τὴν καλοσύνη, ὁ μεγάλος Λάσκαλός μας, ὁ Ψυχάρης μας.

Γήτεμα τὸ πέρασμά του τὸ λιγόμερο γιὰ ὅλους μας, ἀκόμα καὶ γιὰ τοὺς ἀντίθετους. Χρόνια καὶ χρόνια ὁ κ. Ξενόπουλος τὸν κυνηγᾷ, σὰ λυσσάρικο σκυλὶ δαγκώνοντάς του κάθε βιβλίο του, κάθε ἄρθρο του. Κι ὁμοῦ ὁ κ. Ξενόπουλος ὁ ἴδιος, μάλιστα, ὁ ἴδιος, ξεχύθηκε σὲ ὕμνους στὴν «Ἐφημερίδα» τοῦ Κορομηλά, τώρα πὸ τὸν ξαναεἶδε, πὸ μίλησε λίγες στιγμὲς μαζί του. Ἄμῃ κι ὁ Ἄμπελάς:... Ὡ, νὰν τοὺς βλέπατε πόσο φιλικὰ μιλοῦσανε μιὰ νύχτα στὸ θέατρο τῆς Κυβέλης! Καὶ ἡ «Ἐταιρία τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων», πὸ τὰ περισσότερο μέλη της εἶναι ἀνθρώποι φρόνιμοι κι ὄχι δημοτικιστᾶδες, τὸν προσκάλεσε στὰ γραφεῖα της καὶ τοῦκαμε **δεξίωση**, — καθὼς τὴ λένε — καὶ τσουγκροῖσανε τὰ ποτήρια μὲ σιμπάνια γιομάτα, κ' ἔτσι τιμήθηκε ἡ Ἀθήνα, πὸ βρέθηκε ἓνα κέντρο, ὄχι δὲ καὶ δημοτικιστικό, νὰ δεξιωθεῖ ἀξιόπρεπα τὸ σοφὸ ἐπιστήμονα καὶ τὸν ἀκούραστο πρωτεργάτη τῆς Ἰδέας.

Ἐναν καημὸ εἶχε μοναχά. Πῶς ἡ ἐποχὴ εἶταν ἀκατάλληλη καὶ οἱ περιστάσεις τέτιες, ὥστε δὲν μπόρεσε νὰ μιλήσει δημοσία, σὲ μιὰ σάλα, μπροστὰ σὲ κόσμο πολὺ.

— Νὰ περάσω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ νὰ μὴν κίμω μιὰ διάλεξη!... συγνώλεγε μὲ παράπονο.

Ναί, κρῖμα ὁ κόσμος θὰν τὴ χαιρότανε τὴ διάλεξή του αὐτή, ὅπως χάρηκε καὶ τὸ «Διαβάτη» του, πὸ ἀπαγγέλθηκε στὸ θέατρο τῆς Κοτοπούλης.

Ὡστόσο, ὅσο λιγόμερο καὶ βιαστικὸ κι ἂν εἶτανε τὸ πέρασμά του, χάρισε σὲ ὅλους μας στιγμὲς παραδεισένιες, πὸν εὐκόλα δὲν ἀπολησμονιοῦνται καὶ μᾶς ἄφισε γιὰ θύμηση τὴν καλοσύνη του, τὴν καλοσύνη τοῦ **εἰρηνοικοῦ** καὶ **εἰρηνοποιοῦ** ἀνθρώπου — γιατί ἔτσι τονὲ χαρακτήρισε κάποιος δικός μας, — πὸν κ' ἰτέχει τὸ μέγα μυστικὸ νὰ μαγεύει τοὺς φίλους καὶ νὰ μερώνει τοὺς ἀντίθετους.

Γι' αὐτὸ πολὺ σωστὰ τοῦ εἶπε ἡ κ. Αὔρα Θεοδωροπούλου στὴν Κηφισιά, στὸ σπίτι τοῦ Καλομοίρη :

— Ἄ ζούσατε δὴ πέρα, τὸ Ζήτημα θάτανε ἀπὸ χρόνια λυμένο!...

ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

Ο, ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Τὸ φύλλο, γιὰ τὴν ὥρα, ὅσο βασταίει αὐτὴ ἡ ἀνόμαλη κατάσταση, θὰ πιστώσει με νὰν τὸ βγάξουμε κάθε Σάββατο, μὲ ὀχτὼ μοναχὰ σελίδες. Κι αὐτ', πρέπει νὰ σημειώσετε, μὲ θυσία ὕλική τὸ κάνουμε, γιατί ἔτσι πὸν μᾶς κατάντησε ὅλους μας ὁ φιλάθροπος; αὐτὸς πανευρωπαϊκὸς πόλεμος, κανεὶς δὲ φροντίζει νὰ στέλνει τὴ συντρομὴ του, μὰ οὔτε καὶ τολμᾷς κίολας νὰ ζητήρεις ἀπὸ κανένανε μιὰ τόσο μεγάλη θυσία. **Ἐκ τῶν ἐνότων** λοιπόν, πὸν λέν κ' οἱ δασκάλοι, ἂς περάσωμε, ὅσο νὰ περάσει ἡ σημερινὴ θεσημῖα.

— Κάτι γνωμικὰ πὸν σκοραπάμε μῆσα στὸ φύλλο, μὲ φιλὰ ψηφία, γιὰ νὰ συμπληρώνονται εἰ στήλες, εἶναι παρμένα ἀπὸ τοὺς «Χαρακτήρες» τοῦ Ντὲ-Λά-Μπρουγιέρ, πὸν τοὺς μεταφράζει ὁ κ. Κ. Τριχογλίδης.

— Κάτιος πὸν διάβασε κάτι ἐξοφρενικὲς παπαρδέλες πὸν δημοσίεψε σὲ κάτιον Κορ δαλὸ ὁ κ. Χαρίλαος Παπαντωνίου, εἶπε : Ἦ τί κάθεται καὶ δὲν τονὲ διορῆζει καὶ τὸν κ. Χαρίλαο νομάρχη ὁ Βενιζέλος, νὰ σωθοῦμε ἀπὸ δαῦτον!

— Τὰ «Παναθήνια» τάγορασε ὁ κ. Γ. Βλάχος καὶ τὸ πρῶτο πρῶτο φύλλο τοὺς τῶβγαλε στολισμένο καὶ μὲ Ψυχάρη. Θὰν τὸκανε ἀραγες ποτὲ αὐτὸ κι ὁ φίλος Μιχαηλίδης; Νά, πὸν χρειάζεται κ' ἄποτε κ' ἡ δημοσιογραφικὴ πείρα!

— Στὸ ἐρχόμενο φύλλο θὰ τυπώσωμε μιὰ μεγάλη ὁλοσέλιδη ἱστορικὰ εἰκόνα πούγανε δὴ καὶ εἰκοσι περίπου χρόνια, ὅταν εἶχε ξαναρθεῖ ὁ Ψυχάρης στὴν Ἀθήνα. Στὴν εἰκόνα αὐτὴ θὰ δεῖτε καὶ μερικὸς δημοτικιστᾶδες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, πὸν ὕστερα... μετέγνωσαν.